

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2023, № 46, ст.116)

Цей Закон визначає мету, завдання, принципи, напрями, особливості формування та реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності як складової забезпечення національної безпеки України, гарантії участі громадян України, закордонних українців, громадських об'єднань та інших інститутів громадянського суспільства у її реалізації, визначає повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування у цій сфері.

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

1) військово-патріотичне виховання - наскрізний виховний процес, спрямований на формування у громадян України оборонної свідомості, готовності до національного спротиву, підвищення суспільної значущості та поваги до військової служби, мотивації громадян до набуття ними необхідних компетентностей у сфері безпеки і оборони;

2) волонтер сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності (далі - волонтер) - фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги за напрямом утвердження української національної та громадянської ідентичності;

3) громадянська компетентність - здатність особи реалізовувати і захищати права та свободи людини і громадянина, відповідально ставитися до обов'язків громадянина, брати активну участь у суспільному житті, підтримувати розвиток демократичного суспільства та утверджувати верховенство права, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, пов'язаних з ідеями демократії та верховенства права, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей;

4) громадянська освіта - це сукупність систематизованих знань, умінь, навичок, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, пов'язаних з ідеями демократії та верховенства права, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей;

5) громадянська стійкість - здатність особи виявляти свою національну та громадянську ідентичність у повсякденному житті і в умовах негативних зовнішніх впливів;

6) громадянсько-патріотичне виховання - наскрізний виховний процес, спрямований на усвідомлення громадянами України власної відповідальності за розвиток успішної країни та важливості турботи про благо українського народу;

7) духовно-моральне виховання - наскрізний виховний процес, спрямований на формування та розвиток духовних і моральних цінностей громадян України, закордонних українців, а також іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, на основі суспільно-державних (національних) цінностей України;

8) заклад сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності - юридична особа незалежно від організаційно-правової форми та форми власності, що здійснює діяльність з реалізації проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, спрямованих на національно-патріотичне, військово-патріотичне виховання та/або громадянську освіту;

9) інститути громадянського суспільства - неприбуткові організації, що діють відповідно до законодавства України;

10) інфраструктура з утвердження української національної та громадянської ідентичності - будівлі, споруди, інші приміщення, земельні ділянки, на яких вони розташовані, що використовуються суб'єктами відносин у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності для реалізації державної політики та проектів у зазначеній сфері;

11) координаційна рада з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності - постійно діючий консультативно-дорадчий орган, утворений при Кабінеті Міністрів України, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевому органі виконавчої влади, органі місцевого самоврядування, що бере участь в оцінюванні ефективності державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності та сприяє координації діяльності суб'єктів відносин у зазначеній сфері на відповідній території;

12) національно-патріотичне виховання - наскрізний виховний процес, спрямований на утвердження української національної та громадянської ідентичності, формування оборонної свідомості на основі суспільно-державних (національних) цінностей України, соціальної активності та відповідальності, готовності до дієвого виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, державної незалежності і територіальної цілісності України;

13) оборонна свідомість - свідоме сприйняття та готовність громадянина до захисту незалежності і територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу, національних інтересів та суспільно-державних (національних) цінностей України;

14) проект у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності - сукупність заходів з метою створення продукту, блага чи послуги, спрямованих на реалізацію завдань державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності за напрямками національно-патріотичного, військово-патріотичного виховання або громадянської освіти;

15) суб'єкти відносин у сфері національно-патріотичного та військово-патріотичного виховання - фізичні та юридичні особи, що беруть участь у реалізації проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності за напрямками національно-патріотичного або військово-патріотичного виховання;

16) українська громадянська ідентичність - стійке усвідомлення громадянином України, закордонним українцем свого політико-правового зв'язку з Україною, українським народом та громадянським суспільством;

17) українська національна ідентичність - стійке усвідомлення особою належності до української нації як самобутньої спільноти, об'єднаної назвою, символами, географічним та етносоціальним походженням, історичною пам'яттю, комплексом духовно-культурних цінностей, зокрема українською мовою і народними традиціями;

18) фахівець у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності - найманий працівник або особа, яка працює за цивільно-правовим договором чи на громадських засадах, що здобули компетенцію за напрямами національно-патріотичного, військово-патріотичного виховання та/або громадянської освіти, функціональні обов'язки яких включають питання утвердження української національної та громадянської ідентичності.

2. Інші терміни вживаються в цьому Законі у таких значеннях:

термін "ветерани війни" - у значенні, наведеному в Законі України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту";

термін "волонтер" - у значенні, наведеному в Законі України "Про волонтерську діяльність";

термін "закордонний українець" - у значенні, наведеному в Законі України "Про закордонних українців";

термін "національний спротив" - у значенні, наведеному в Законі України "Про основи національного спротиву";

термін "неприбуткова організація" - у значенні, наведеному в Законі України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення";

терміни "освітній процес", "викладацька діяльність", "суб'єкт освітньої діяльності" - у значеннях, наведених в Законі України "Про освіту";

терміни "сили безпеки" і "сили оборони" - у значеннях, наведених в Законі України "Про національну безпеку України".

Стаття 2. Сфера дії Закону

1. Цей Закон регулює відносини, що виникають між юридичними, фізичними особами, суб'єктами владних повноважень у процесі формування та реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності.

2. Особливості реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності в окремих сферах суспільних відносин можуть встановлюватися законами України та іншими нормативно-правовими актами, що регулюють відповідні відносини, за умови дотримання вимог цього Закону.

Розділ II. ЗАСАДИ УТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Стаття 3. Правова основа державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. Правову основу державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності становлять Конституція України, закони України "Про національну безпеку України", "Про освіту", "Про закордонних українців", "Про волонтерську діяльність", "Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті",

"Про основи національного спротиву", цей Закон, інші нормативно-правові акти України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Стаття 4. Мета, основні завдання та пріоритети державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. Метою державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності є досягнення єдності в українському суспільстві шляхом подолання суперечностей соціокультурного, мовного, регіонального характеру на основі європейського та євроатлантичного курсу, забезпечення дотримання конституційних гарантій прав і свобод людини і громадянина.

2. Основними завданнями державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності є:

1) формування у громадян України, у тому числі дітей та молоді:

активної громадянської позиції на основі поваги до прав людини, духовних цінностей українського народу, національної самобутності;

оборонної свідомості та громадянської стійкості;

патріотизму;

поваги до державних символів, державної мови, суспільно-державних (національних) цінностей України, розуміння їх важливості для становлення держави;

2) формування та збереження української національної ідентичності у громадян України, які усвідомлюють свою належність до української нації, а також у закордонних українців;

3) забезпечення розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України;

4) усунення впливу держави-агресора (держави-окупанта) в інформаційній, освітній, культурній сферах України;

5) активізація діяльності інститутів громадянського суспільства для досягнення цілей державної політики в зазначеній сфері;

6) поширення інформації про ветеранів війни, формування у суспільстві традицій вшанування пам'яті загиблих (померлих) ветеранів війни;

7) формування готовності громадян до виконання конституційного обов'язку щодо захисту незалежності та територіальної цілісності України.

3. Пріоритети державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності визначаються у Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 5. Принципи державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. Державна політика у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності формується відповідно до цього Закону на основі наукових досліджень з урахуванням прогнозів, статистичних даних, експертних висновків та громадської думки.

Державна політика у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності реалізується шляхом здійснення комплексу заходів з національно-патріотичного виховання, військово-патріотичного виховання та громадянської освіти, регулювання відносин у

сфері співпраці із закордонними українцями з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності, виконання інших вимог цього Закону.

2. Основними принципами, що визначають порядок формування державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, є:

1) верховенство права - визнання людини, її прав та свобод найвищими соціальними цінностями, що визначають зміст і спрямованість державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

2) законності - відповідності **Конституції** та законам України, міжнародним договорам, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

3) ефективності - найбільш повне досягнення цілей державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності з раціональним використанням визначеного обсягу бюджетних коштів;

4) відсутності дискримінації - рівний доступ усіх суб'єктів до участі у проектах у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

5) відкритості - прозорість процесу формування і реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, регулярне публічне звітування про результати досягнення її цілей;

6) наступності - нерозривний зв'язок з національною історією, культурою і традиціями українського народу;

7) диспозитивності - свобода у виборі форм реалізації проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

8) партнерства - широке застосування форм і методів державно-приватного партнерства, залучення інститутів громадянського суспільства та волонтерів до процесу формування та реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

9) патріотизму - спрямування державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності на формування громадянської стійкості, протидію проявам дискримінації, корупції, колабораціонізму, сепаратизму, пропаганди тоталітарних режимів;

10) системності - комплексного та послідовного здійснення державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, формування цілісної системи світоглядних уявлень, принципів та переконань, що базуються на суспільно-державних (національних) цінностях України;

11) обґрунтованості - визначення пріоритетних напрямів та завдань державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності відповідно до суспільних потреб, на підставі результатів соціологічних та наукових досліджень, статистичних даних, з урахуванням кращого міжнародного досвіду;

12) результативності - розроблення та реалізація проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності з метою досягнення конкретних вимірюваних показників (результатів);

13) політичної неупередженості - недопущення політичної агітації, пропагування або рекламування політичних партій, рухів чи ідеологічних течій під час реалізації проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

14) міжвідомчої і міжсекторальної взаємодії - залучення органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів до формування та реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності.

Стаття 6. Ціннісні орієнтири утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. Утвердження української національної та громадянської ідентичності базується на суспільно-державних (національних) цінностях України.

2. Суспільно-державні (національні) цінності України є концептуальною основою та консолідуючими чинниками утвердження української національної та громадянської ідентичності, фундаментом для гармонізації інтересів людини, забезпечення стабільності в суспільстві та сталого розвитку держави.

3. Основними суспільно-державними (національними) цінностями України є:

1) соборність - єдність, неподільність усіх територій України, духовна єдність українців, які проживають на території України, а також єдність усіх громадян України незалежно від національності та віросповідання, спрямована на утвердження справжнього суверенітету і незалежності України, побудову процвітаючої демократичної національної держави;

2) самобутність - національна ідентичність, неповторність, оригінальність, які виявляються окремою особою чи групою осіб у ментально обумовленому художньо-мистецькому світосприйнятті, національно прийнятних способах спілкування, діяльності, поведінки. Самобутність українського народу визначається його історією, культурою, традиціями та українською мовою;

3) воля - здатність, намір, кероване намагання, прагнення досягти мети. Проявом волі українського народу є героїка боротьби за незалежність України, прагнення до самостійності, невинний пошук шляхів досягнення свободи;

4) гідність - відстоювання своїх духовно-моральних і державницьких позицій, усвідомлення власної ваги та громадянського обов'язку у міжнародному співтоваристві.

Стаття 7. Стратегічні документи державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. Стратегічними документами державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності є:

1) Стратегія утвердження української національної та громадянської ідентичності;

2) державні цільові, регіональні та місцеві програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності;

3) плани заходів з утвердження української національної та громадянської ідентичності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування.

2. У стратегічних документах державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності під час їх розроблення враховуються положення щорічних та позачергових послань Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України, інших документів стратегічного характеру, що схвалюються Президентом України, положення Програми діяльності Кабінету Міністрів України, міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, положення Рекомендацій парламентських слухань про стан реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності.

Стаття 8. Складові державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. Складовими державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності є:

- 1) національно-патріотичне виховання;
- 2) військово-патріотичне виховання;
- 3) громадянська освіта.

Стаття 9. Особливості національно-патріотичного виховання

1. Метою національно-патріотичного виховання є формування і утвердження української національної та громадянської ідентичності, оборонної свідомості, громадянської стійкості на основі суспільно-державних (національних) цінностей України, соціальної активності та відповідальності, готовності до дієвого виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, державної незалежності і територіальної цілісності України.

2. Національно-патріотичне виховання охоплює всі сфери життєдіяльності суспільства, насамперед сфери освіти і науки, молодіжну та соціальну сфери, культури і мистецтва, реклами, відновлення та збереження національної пам'яті, краєзнавства, туризму, охорони довкілля, фізичної культури і спорту, профорієнтації на військові спеціальності, цивільної оборони та цивільного захисту, безпеки і оборони України, зв'язків із закордонними українцями.

Основними складовими національно-патріотичного виховання є:

- 1) громадянсько-патріотичне виховання;
- 2) духовно-моральне виховання;
- 3) співпраця із закордонними українцями.

3. Національно-патріотичне виховання стосується громадян України і закордонних українців усіх вікових груп та здійснюється шляхом:

- 1) популяризації суспільно-державних (національних) цінностей України;
- 2) здійснення заходів з формування оборонної свідомості та громадянської стійкості;
- 3) поширення знань про видатних особистостей українського державотворення;
- 4) залучення інститутів громадянського суспільства до виконання завдань національно-патріотичного виховання;
- 5) залучення громадян України, насамперед дітей та молоді, до участі в заходах національно-патріотичного спрямування;
- 6) організації та здійснення виховних і просвітницьких заходів;
- 7) формування навичок критичного мислення, медіаграмотності та запобігання поширенню недостовірної інформації;
- 8) залучення закордонних українців до збереження і популяризації української мови, культури, а також формування та збереження національної ідентичності;
- 9) залучення ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, учасників Революції Гідності до здійснення заходів національно-патріотичного виховання.

4. Громадянсько-патріотичне виховання здійснюється за такими напрямками:

- 1) формування та утвердження в суспільстві патріотичної свідомості, любові до України, поваги до державних символів та державної мови;
- 2) залучення громадян до активної участі в громадському житті;
- 3) популяризація історії України, зокрема боротьби українського народу за самовизначення і творення власної держави, етапів державотворення та борців за незалежність і територіальну цілісність України, а також українців, досягнення яких увійшли до світової історії;
- 4) ознайомлення громадян, насамперед дітей та молоді, із засадами функціонування держави, сприяння вивченню [Конституції України](#) та законів України;
- 5) інформування громадян України про важливість здорового способу життя, відповідального ставлення до свого здоров'я, навчання навичкам безпеки життєдіяльності;
- 6) запобігання проявам негативної поведінки, злочинності, наркоманії, алкоголізму, насамперед серед дітей та молоді;
- 7) популяризація та збереження культурної спадщини та культурних цінностей України;
- 8) формування сприйняття державної мови як національної цінності та важливого атрибута національної ідентичності.

5. Духовно-моральне виховання здійснюється за такими напрямками:

- 1) популяризація та поширення україномовного культурного продукту;
- 2) сприяння утвердженню сімейних цінностей та активне залучення сім'ї до національно-патріотичного виховання;
- 3) популяризація та збереження культурної спадщини та культурних цінностей України;
- 4) формування лідерських компетентностей, особистої психологічної та духовної стійкості, проактивної життєвої позиції і усвідомленої громадянської відповідальності;
- 5) визначення ціннісних засад та етичних стандартів професійної діяльності, що передбачають сумлінне ставлення до виконання своїх обов'язків і запобігання корупції та зловживанню повноваженнями;
- 6) дбайливе ставлення до довкілля та природних ресурсів держави;
- 7) вшанування видатних особистостей українського державотворення, ветеранів України, героїв, які полягли в боротьбі за захист незалежності та територіальної цілісності України;
- 8) залучення закордонних українців до збереження і популяризації української мови, культури, а також формування та збереження національної ідентичності.

6. Співпраця із закордонними українцями щодо формування та реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності здійснюється відповідно до [Закону України "Про закордонних українців"](#) з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.

Стаття 10. Особливості військово-патріотичного виховання

1. Метою військово-патріотичного виховання є формування оборонної свідомості, готовності стати до лав Збройних Сил України та інших формувань сектору безпеки та оборони України, готовності до національного спротиву.

2. Військово-патріотичне виховання здійснюється за такими напрямками:

- 1) формування оборонної свідомості;
- 2) популяризація військової служби;
- 3) залучення громадян до сприяння безпеці і обороні України;
- 4) розвиток військово-прикладного і службово-прикладного спорту, технічної творчості та інновацій;
- 5) широке залучення школярів до загальнодержавних, регіональних та місцевих заходів військово-патріотичного виховання;
- 6) обов'язкове викладання предмета "Захист України" під час здобуття профільної середньої освіти;
- 7) підготовка кваліфікованого кадрового потенціалу з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, учасників Революції Гідності з подальшим їх залученням до організації та здійснення освітньої діяльності з початкової військової підготовки, реалізації програм, проектів та заходів військово-патріотичного виховання;
- 8) залучення ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, учасників Революції Гідності до організації та здійснення програм, проектів та заходів військово-патріотичного виховання.

Стаття 11. Особливості громадянської освіти

1. Метою громадянської освіти є формування та розвиток громадянських компетентностей на основі загальнолюдських цінностей та суспільно-державних (національних) цінностей України.

Здобуття громадянської освіти забезпечується суб'єктами освітньої діяльності.

2. Громадянська освіта в Україні спрямовується на формування та розвиток громадянських компетентностей через:

- 1) викладацьку діяльність;
- 2) просвітницьку діяльність;
- 3) соціальну рекламу;
- 4) залучення громадян до процесів формування та реалізації державної, регіональної і місцевої політики;
- 5) участь громадян у масових просвітницьких заходах.

3. Громадянська освіта охоплює усі види освіти (формальну, неформальну, інформальну), а також усі складники освіти, усі рівні освіти та всі вікові групи громадян.

4. Громадянська освіта має ґрунтуватися на суспільно-державних (національних) цінностях, цінностях особистої ефективності, правдивості та критичного мислення, взаємоповаги, відкритого спілкування та ефективної співпраці, захисту прав людини і громадянина.

Стаття 12. Ключові індикатори ефективності реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. Ключові індикатори ефективності реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності є базовими показниками ефективності такої політики та істотними складовими індикаторів розвитку громадянського суспільства.

Порядок та періодичність здійснення моніторингу досягнення ключових індикаторів ефективності реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності визначається Стратегією утвердження української національної та громадянської ідентичності.

2. Ключовими індикаторами ефективності реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності є показники:

1) збільшення кількості громадян, які пишаються своїм українським походженням та/або громадянством;

2) зменшення кількості громадян, які виїждять з України за кордон на постійне проживання або залишаються на постійне проживання за кордоном після тимчасового виїзду з України;

3) збільшення кількості громадян України, які повертаються в Україну після виїзду за кордон на постійне проживання, осіб, яким надано статус закордонного українця, закордонних українців, які виявили бажання набути громадянство України;

4) збільшення частки громадян України, які, за даними соціологічних опитувань, бажають, щоб їхні діти проживали в Україні;

5) збільшення кількості громадян України та закордонних українців, які подорожують у межах території України з пізнавально-рекреаційною метою;

6) збільшення кількості громадян України, які беруть участь у голосуванні під час виборів та референдумів, що проводяться в Україні відповідно до закону;

7) збільшення кількості громадян України, залучених органами державної влади та органами місцевого самоврядування до процесу формування політики та прийняття управлінських рішень;

8) збільшення частки громадян України, які, за даними соціологічних опитувань, вважають неприпустимим для себе особисто застосування корупційних практик, у тому числі на побутовому рівні;

9) збільшення кількості громадян України, насамперед дітей та молоді, залучених до проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, що реалізуються на місцевому, всеукраїнському та міжнародному рівні;

10) збільшення кількості громадян, які володіють українською мовою;

11) збільшення обсягів україномовного інформаційного та культурного продукту;

12) збільшення кількості культурних продуктів, спрямованих на національно-патріотичне та військово-патріотичне виховання;

13) збільшення кількості соціальної реклами, спрямованої на реалізацію завдань державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

14) збільшення відвідуваності закладів, що популяризують культурні надбання українського народу, організують заходи, присвячені боротьбі за незалежність і територіальну цілісність України;

15) збільшення кількості глядачів на переглядах творів кіномистецтва, що розкривають героїчне минуле та сьогодення українського народу, його боротьбу за незалежність і територіальну цілісність України;

16) підвищення серед громадян України та закордонних українців рівня знань про видатних особистостей українського державотворення, визначних військових, науковців, діячів культури, спортсменів, підприємців та інших визначних представників українського народу;

17) збільшення кількості підготовлених фахівців у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, зокрема з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, учасників Революції Гідності;

18) функціонування систем добровільної професійної військової підготовки населення та кадрової підготовки виховників, інструкторів військово-патріотичного виховання;

19) збільшення кількості осіб, які щороку приймаються в добровільному порядку на військову службу (за контрактом) або на добровільних засадах залучаються до служби (праці за трудовим договором) у Збройних Силах України, інших утворених відповідно до закону військових формуваннях, формуваннях територіальної оборони, правоохоронних та розвідувальних органах, органах спеціального призначення з правоохоронними функціями, силах цивільного захисту та інших органах, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення національної безпеки та оборони України;

20) збільшення частки громадян України, які, за даними соціологічних опитувань, готові захищати незалежність та територіальну цілісність України зі зброєю в руках;

21) зменшення кількості правопорушень, вчинених громадянами України;

22) покращення екологічної ситуації в Україні у результаті діяльності держави, територіальних громад, інститутів громадянського суспільства, установ, підприємств, організацій.

Розділ III. ЗДІЙСНЕННЯ УТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Стаття 13. Суб'єкти відносин у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. Суб'єктами відносин у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, сили безпеки і оборони, юридичні особи та громадяни України, міжнародні організації, іноземні юридичні особи, іноземці та особи без громадянства, сім'я та інші соціальні інститути, що беруть участь у формуванні та реалізації державної політики в зазначеній сфері.

2. Державне регулювання у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності в межах повноважень, визначених цим Законом, здійснюють:

1) Кабінет Міністрів України;

2) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

3) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки;

4) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує молодіжну політику;

5) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері фізичної культури і спорту;

б) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері соціального захисту ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, постраждалих учасників Революції Гідності, членів сімей ветеранів та осіб, на яких поширюється чинність [Закону України](#) "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту";

7) Міністерство оборони України;

8) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв;

9) центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері телебачення і радіомовлення, інформаційній та видавничій сфері.

3. Територіальні громади в особі органів місцевого самоврядування, сили безпеки і сили оборони, суб'єкти освітньої діяльності, суб'єкти відносин у сфері української національної та громадянської ідентичності, інститути громадянського суспільства, фахівці та волонтери з утвердження української національної та громадянської ідентичності, інші фізичні та юридичні особи, міжнародні організації беруть участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності відповідно до цього Закону.

Стаття 14. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, здійснює такі повноваження:

1) формування та реалізація державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, контроль за дотриманням законодавства про утвердження української національної та громадянської ідентичності;

2) розроблення спільно з іншими суб'єктами відносин у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності проектів Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності, Державної цільової програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності і подання їх на розгляд Кабінету Міністрів України;

3) узагальнення практики застосування законодавства про утвердження української національної та громадянської ідентичності та внесення пропозицій щодо його вдосконалення у встановленому порядку;

4) здійснення моніторингу заходів з утвердження української національної та громадянської ідентичності, що здійснюються органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

5) представлення України у відносинах у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності з іншими державами та міжнародними організаціями, укладення у встановленому законодавством порядку міжнародних договорів у зазначеній сфері;

6) забезпечення організації та проведення інформаційних кампаній, створення онлайн-інструментів утвердження української національної та громадянської ідентичності;

7) здійснення моніторингу діяльності закладів сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності, їх нормативно-правового забезпечення, надання методичних рекомендацій щодо їх роботи;

8) забезпечення взаємодії з іншими суб'єктами відносин у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності з питань формування та реалізації зазначеної державної політики;

9) здійснення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, замовлення наукових та соціологічних досліджень у зазначеній сфері;

10) участь у розробленні та впровадженні методології здійснення національно-патріотичного, військово-патріотичного виховання та громадянської освіти, що базується на результатах наукових досліджень, міжнародних стандартах та рекомендаціях експертів;

11) участь у вивченні та узагальненні досвіду роботи суб'єктів відносин у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

12) здійснення аналізу та моніторингу проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності у взаємодії з науковими та науково-дослідними установами;

13) здійснення методичного, інформаційного та іншого забезпечення реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності в межах своєї компетенції відповідно до законодавства, надання рекомендацій щодо змісту і форми проектів у зазначеній сфері;

14) ініціювання встановлення премій, стипендій, інших заохочувальних відзнак за особливі досягнення у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

15) розроблення та затвердження нормативно-правових актів з питань, що належать до його компетенції;

16) здійснення інших повноважень, визначених законом.

Стаття 15. Повноваження інших суб'єктів, що здійснюють державне регулювання у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. Кабінет Міністрів України у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності:

1) затверджує Стратегію утвердження української національної та громадянської ідентичності;

2) координує формування та реалізацію державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

3) затверджує та забезпечує виконання Державної цільової програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності;

4) затверджує [Порядок підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності](#);

5) затверджує [Порядок використання \(залучення\) особового складу, ресурсів та засобів сил безпеки і сил оборони, забезпечення заходів безпеки, медичного забезпечення під час здійснення заходів військово-патріотичного виховання](#);

б) вирішує інші питання у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності.

Кабінет Міністрів України утворює Координаційну раду з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності, до складу якої входять представники суб'єктів, що здійснюють державне регулювання у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, а також представники інститутів громадянського суспільства, органів місцевого самоврядування та сил безпеки і сил оборони (за згодою). Положення про Координаційну раду з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності затверджується Кабінетом Міністрів України.

До повноважень Координаційної ради з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності належить:

1) відстеження стану виконання законів України, постанов Верховної Ради України, указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, інших нормативно-правових актів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

2) участь в оцінюванні ефективності державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

3) участь у підготовці, розгляд та внесення пропозицій, висновків, рекомендацій до Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності, Програми діяльності Кабінету Міністрів України, Державної цільової програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності, інших нормативно-правових актів у цій сфері;

4) подання Кабінету Міністрів України пропозицій щодо вдосконалення законодавства з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності;

5) здійснення інших повноважень, визначених Положенням про Координаційну раду з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності.

Члени Координаційної ради з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності беруть участь у її роботі на громадських засадах.

Формою роботи Координаційної ради з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності є засідання, що проводяться не рідше ніж щокварталу.

Організаційне забезпечення роботи Координаційної ради з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності здійснює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності.

2. До повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності належить:

1) включення до стандартів освіти та типових освітніх програм питань утвердження української національної та громадянської ідентичності;

2) участь у розробленні проектів Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності, Державної цільової програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності;

3) участь у розробленні та впровадженні методології національно-патріотичного виховання, військово-патріотичного виховання та формування громадянських компетентностей;

4) забезпечення підготовки педагогічних, наукових, науково-педагогічних працівників, підвищення їх кваліфікації та перепідготовки за напрямками національно-патріотичного виховання, військово-патріотичного виховання та громадянської освіти;

5) участь у забезпеченні підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності в межах компетенції;

6) підготовка і поширення рекомендацій щодо організації та здійснення громадянської освіти і набуття громадянських компетентностей, а також інформації про наявні канали та платформи дистанційного формування та розвитку громадянських компетентностей;

7) організація реалізації у взаємодії з іншими суб'єктами відносин у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності практичних компонентів громадянської освіти шляхом залучення учасників освітнього процесу до прийняття органами державної влади суспільно важливих рішень;

8) участь у створенні онлайн-інструментів утвердження української національної та громадянської ідентичності в межах компетенції, поширення інформації про них у системі закладів освіти;

9) участь у реалізації заходів та проектів з технічної творчості та інновацій, стимулювання участі в такій діяльності здобувачів освіти;

10) участь у межах компетенції в реалізації заходів з відзначення на державному рівні ювілейних, пам'ятних та історичних дат, міжнародних днів, пов'язаних із вшануванням ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, учасників Революції Гідності, захистом суверенітету та територіальної цілісності, а також формуванням соборності та державності, проголошенням незалежності України;

11) здійснення заходів з національно-патріотичного виховання та військово-патріотичного виховання в межах компетенції;

12) інші повноваження, визначені законом.

3. До повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує молодіжну політику, у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності належить:

1) забезпечення здійснення національно-патріотичного виховання та реалізація комплексних заходів, безпосередньо спрямованих на національно-патріотичне виховання;

2) участь у розробленні проекту Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності, Державної цільової програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності;

3) здійснення заходів із військово-патріотичного виховання у межах компетенції;

4) методичне забезпечення національно-патріотичного виховання, участь у розробленні та впровадженні методології громадянської освіти;

5) участь у створенні онлайн-інструментів утвердження української національної та громадянської ідентичності в межах компетенції, поширення інформації про них;

6) надання громадським об'єднанням у встановленому законодавством порядку державної підтримки на здійснення заходів з національно-патріотичного виховання, військово-патріотичного виховання, громадянської освіти в межах компетенції;

7) формування оборонної свідомості у громадян України в межах компетенції, здійснення заходів, спрямованих на збільшення чисельності молоді, готової до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України;

8) участь в межах компетенції у реалізації заходів з відзначення на державному рівні ювілейних, пам'ятних та історичних дат, міжнародних днів, пов'язаних із вшануванням ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, учасників Революції Гідності, захистом суверенітету та територіальної цілісності, а також формуванням соборності та державності, проголошенням незалежності України;

9) участь у підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації фахівців у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

10) інші повноваження, визначені законом.

4. До повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері фізичної культури і спорту, у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності належить:

1) сприяння та участь у здійсненні заходів, спрямованих на розвиток військово-прикладного і службово-прикладного спорту;

2) участь у розробленні проекту Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності, Державної цільової програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності;

3) здійснення заходів із національно-патріотичного виховання та військово-патріотичного виховання у межах компетенції;

4) виховання у дітей та молоді навичок здорового способу життя, формування сталих традицій та мотивації до занять фізичною культурою і спортом як важливих складових повноцінного розвитку людини, її здоров'я та національно-патріотичного виховання;

5) піднесення патріотизму та міжнародного іміджу держави шляхом досягнення спортсменами високих спортивних результатів;

6) участь у створенні онлайн-інструментів утвердження української національної та громадянської ідентичності, поширення інформації про них серед закладів фізичної культури і спорту та громадських об'єднань фізкультурно-спортивної спрямованості;

7) інші повноваження, визначені законом.

5. До повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері соціального захисту ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, постраждалих учасників Революції Гідності, членів сімей ветеранів та осіб, на яких поширюється чинність [Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту"](#), у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності належить:

1) забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері залучення ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, учасників Революції Гідності до утвердження української національної та громадянської ідентичності, у тому числі через реалізацію заходів національно-патріотичного та військово-патріотичного виховання;

2) участь у розробленні проекту Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності, Державної цільової програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності;

3) формування оборонної свідомості у громадян України, популяризації військової історії в межах компетенції;

4) надання громадським об'єднанням ветеранів війни у встановленому законодавством порядку фінансової підтримки на конкурсній основі для реалізації проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, спрямованих на військово-патріотичне виховання;

5) участь в межах компетенції у проведенні заходів щодо відзначення на державному рівні ювілейних, пам'ятних та історичних дат, міжнародних днів, пов'язаних із вшануванням ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, учасників Революції Гідності, захистом незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, а також формуванням соборності та державності, проголошенням незалежності України;

6) здійснення заходів з формування позитивного образу ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, учасників Революції Гідності, налагодження комунікації між ветеранами війни різних поколінь;

7) проведення заходів щодо вшанування пам'яті загиблих ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, учасників Революції Гідності;

8) участь у розробленні та впровадженні методології національно-патріотичного виховання, військово-патріотичного виховання та громадянської освіти;

9) сприяння розвитку спорту ветеранів війни;

10) участь у створенні онлайн-інструментів утвердження української національної та громадянської ідентичності в межах компетенції, поширення інформації про них;

11) участь у підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації фахівців у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

12) інші повноваження, визначені законом.

6. До повноважень Міністерства оборони України у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності належить:

1) здійснення заходів щодо військово-патріотичного виховання громадян у межах компетенції, формування готовності громадян України до захисту незалежності та територіальної цілісності України, популяризації військової служби та військової історії у межах компетенції;

2) організація відповідно до законодавства підготовки громадян України до національного спротиву;

3) сприяння розвитку військово-прикладного і службово-прикладного спорту, спорту ветеранів війни, технічної творчості та інновацій;

4) сприяння реалізації інститутами громадянського суспільства проектів, спрямованих на військово-патріотичне виховання, підготовку громадян України до національного спротиву та популяризацію військової служби;

5) участь у межах компетенції у проведенні заходів щодо відзначення на державному рівні ювілейних, пам'ятних та історичних дат, міжнародних днів, пов'язаних із захистом незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, а також формуванням соборності та державності, проголошенням незалежності України;

6) інші повноваження, визначені законом.

7. До повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв, у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності належить:

1) забезпечення здійснення духовно-морального виховання громадян, формування та реалізації єдиної державної інформаційно-просвітницької політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

2) участь у розробленні проекту Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності, Державної цільової програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності;

3) здійснення заходів з популяризації історії України, її видатних особистостей, відновлення та збереження національної пам'яті українського народу, популяризації суспільно-державних (національних) цінностей України, у тому числі за кордоном;

4) участь у створенні онлайн-інструментів утвердження української національної та громадянської ідентичності в межах компетенції, поширення інформації про них у системі закладів культури;

5) участь в межах компетенції у проведенні заходів щодо відзначення на державному рівні ювілейних, пам'ятних та історичних дат, міжнародних днів, пов'язаних із вшануванням ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, учасників Революції Гідності, захистом незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, а також формуванням соборності та державності, проголошенням незалежності України;

6) інші повноваження, визначені законом.

8. До повноважень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері телебачення і радіомовлення, інформаційній та видавничій сфері, у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності належить:

1) здійснення заходів щодо запобігання внутрішньому і зовнішньому культурно-інформаційному впливу, який шкодить національній єдності, підриває засади національної безпеки чи перешкоджає реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

2) участь у розробленні проекту Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності, Державної цільової програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності;

3) забезпечення поширення телерадіоорганізаціями україномовного культурного продукту та соціальної реклами з утвердження української національної та громадянської ідентичності, у тому числі за кордоном;

4) забезпечення трансляції проектів з утвердження української національної та громадянської ідентичності у теле- та радіоефірі;

5) участь у створенні онлайн-інструментів утвердження української національної та громадянської ідентичності в межах компетенції, поширення інформації про них;

6) інші повноваження, визначені законом.

Стаття 16. Повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. До повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності належить:

1) забезпечення реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

2) розроблення, затвердження та реалізація регіональних та місцевих програм у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності з урахуванням положень Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності та Державної цільової програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності;

3) забезпечення формування, оптимізації та розвитку інфраструктури з утвердження української національної та громадянської ідентичності;

4) сприяння створенню та діяльності закладів сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності, забезпечення діяльності таких закладів, що належать до комунальної форми власності;

5) сприяння підготовці та підвищенню кваліфікації фахівців у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

6) сприяння реалізації проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

7) створення умов для залучення громадян до прийняття рішень на регіональному та місцевому рівнях;

8) інші повноваження, визначені законом.

2. Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування створюють і забезпечують роботу координаційних рад з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності на відповідній території.

Орган, при якому утворено координаційну раду з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності, затверджує положення про координаційну раду з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності з урахуванням норм відповідного [Типового положення](#), затвердженого Кабінетом Міністрів України, та здійснює організаційно-методичне забезпечення її діяльності.

До повноважень координаційної ради з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності на відповідній території, що створюється Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, належить:

1) відстеження стану виконання законів України, постанов Верховної Ради України, указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, інших нормативно-правових актів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності на відповідній території;

2) участь в оцінюванні ефективності державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності на відповідній території;

3) участь у підготовці, розгляд та внесення пропозицій, висновків, рекомендацій до місцевих та регіональних цільових програм з утвердження української національної та громадянської ідентичності, інших нормативно-правових актів органу, який її утворив;

4) подання органу, який її утворив, пропозицій щодо вдосконалення реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності на регіональному або місцевому рівні;

5) здійснення інших повноважень, визначених Положенням про координаційну раду з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності.

Члени координаційної ради з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності беруть участь у її роботі на громадських засадах.

Формою роботи координаційної ради з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності є засідання, що проводяться не рідше ніж щокварталу.

Стаття 17. Повноваження сил безпеки і сил оборони у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. До повноважень сил безпеки і сил оборони у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності належить:

- 1) участь у військово-патріотичному вихованні громадян, насамперед дітей та молоді;
- 2) участь у підготовці громадян до військової служби та національного спротиву, у тому числі початковій військовій підготовці молоді;
- 3) організація та здійснення заходів, спрямованих на підвищення престижності військової служби;
- 4) налагодження взаємодії з органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства, надання їм допомоги у військово-патріотичному вихованні громадян, участь у роботі координаційних рад з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності;
- 5) забезпечення національно-патріотичного виховання та громадянської освіти військовослужбовців, поліцейських, осіб рядового і начальницького складу, працівників сил безпеки і сил оборони;
- 6) координація та спрямування роботи закладів освіти з питань добровільної професійної військової підготовки і військово-патріотичного виховання молоді.

Стаття 18. Повноваження суб'єктів освітньої діяльності у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. Суб'єкти освітньої діяльності у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності:

- 1) забезпечують здобуття громадянських компетентностей здобувачами освіти, їх громадянсько-патріотичне, військово-патріотичне та духовно-моральне виховання під час здійснення освітньої діяльності;
- 2) реалізують проекти у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, сприяють у реалізації таких проектів іншими суб'єктами відносин у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;
- 3) здійснюють підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації фахівців у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;
- 4) долучають громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території України, до реалізації проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності.

ідентичності, спрямованих на громадянську освіту, у тому числі із застосуванням онлайн-інструментів здобуття громадянської освіти;

5) здійснюють наукове та/або методичне забезпечення педагогічної та науково-педагогічної діяльності в частині утвердження української національної та громадянської ідентичності.

2. Заклади освіти та інші суб'єкти освітньої діяльності в межах освітнього процесу:

1) забезпечують національно-патріотичне, військово-патріотичне виховання та громадянську освіту здобувачів освіти;

2) реалізують проекти у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, сприяють реалізації таких проектів іншими суб'єктами освітньої діяльності;

3) у встановленому порядку можуть залучати ветеранів війни до викладацької діяльності, а також до національно-патріотичного, військово-патріотичного виховання та реалізації проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

4) виконують інші повноваження, визначені цим Законом.

Стаття 19. Повноваження суб'єктів сфери фізичної культури і спорту у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. До повноважень суб'єктів сфери фізичної культури і спорту у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності належить:

1) формування позитивної громадської думки щодо впливу фізичної культури і спорту на розвиток суспільства;

2) формування у громадян сталих традицій та мотивації до занять фізичною культурою і спортом як важливої складової повноцінного розвитку людини, її здоров'я та національно-патріотичного виховання;

3) проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів, спрямованих на національно-патріотичне виховання та формування здорового способу життя;

4) піднесення патріотизму та міжнародного іміджу держави шляхом досягнення спортсменами високих спортивних результатів;

5) формування у громадян почуття гордості за свою країну на прикладі перемог та здобутків у сфері фізичної культури і спорту.

Стаття 20. Повноваження суб'єктів діяльності у сфері культури та закладів культури у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. До повноважень суб'єктів діяльності у сфері культури та закладів культури у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності належить:

1) формування національного мовно-культурного простору на основі утвердження державної мови, стійкості його ціннісної основи до зовнішніх впливів;

2) сприяння створенню, розвитку, підвищенню якості та популяризації україномовного культурно-інформаційного продукту та забезпеченню доступу до нього;

3) відродження та розвиток української культури, всіх видів мистецтв, креативних індустрій;

4) здійснення заходів з популяризації історії України, її видатних особистостей.

Стаття 21. Повноваження суб'єктів відносин у сфері національно-патріотичного та військово-патріотичного виховання

1. До повноважень суб'єктів відносин у сфері національно-патріотичного та військово-патріотичного виховання, відповідальних за організацію та/або реалізацію проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, спрямованих на національно-патріотичне або військово-патріотичне виховання, належить:

1) забезпечення дотримання рекомендацій центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, щодо змісту та форм проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, спрямованих на національно-патріотичне або військово-патріотичне виховання;

2) сприяння в реалізації проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності іншими суб'єктами;

3) інформування центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, у встановленому ним порядку про результати реалізації проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, внесення пропозицій щодо вдосконалення державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності.

Стаття 22. Заклади сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. До закладів сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності відносяться заклади освіти, заклади культури, молодіжні центри, інші заклади, які здійснювали діяльність з національно-патріотичного виховання, військово-патріотичного виховання та/або громадянської освіти до набрання чинності цим Законом, а також заклади, утворені після набрання ним чинності.

2. Основними завданнями закладів сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності є:

1) реалізація державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності шляхом участі в реалізації заходів державних, регіональних та місцевих цільових програм або здійснення власних заходів у зазначеній сфері;

2) надання інформаційної підтримки фахівцям у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності та волонтерам;

3) забезпечення умов для набуття громадянами громадянських компетентностей, вдосконалення знань та навичок, необхідних в умовах воєнних дій чи надзвичайних ситуацій;

4) забезпечення роботи гуртків, клубів та інформаційних центрів;

5) залучення ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, учасників Революції Гідності до процесів утвердження української національної та громадянської ідентичності.

3. Засновниками закладів сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності, утворених після набрання чинності цим Законом, можуть бути органи місцевого самоврядування та юридичні особи приватного права.

Засновниками закладів сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності не можуть бути юридичні особи з іноземними інвестиціями держави-агресора (держави-окупанта), юридичні особи, зареєстровані на території держави-агресора (держави-окупанта), юридичні особи, кінцевий бенефіціарний власник (контролер) яких є резидентом чи громадянином держави-агресора (держави-окупанта).

4. Заклади сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності можуть створюватися на базі майна їх засновників або інших осіб згідно з договором про використання такого майна.

5. Статус, організаційно-правова форма закладів сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності визначаються їх засновниками.

Заклади сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності діють на підставі установчих документів, що затверджуються їх засновниками відповідно до законодавства, та можуть працювати за напрямами національно-патріотичного виховання, військово-патріотичного виховання та громадянської освіти або за одним із них, реалізовувати проекти у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності.

Заклади сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності незалежно від форми власності мають рівні права та обов'язки відповідно до законодавства.

6. Здійснення в закладах сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності діяльності політичних партій, зокрема створення осередків політичних партій, та втручання в будь-який спосіб у діяльність таких закладів забороняється.

7. Моніторинг діяльності закладів сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності здійснюється відповідно до критеріїв та в порядку, визначених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності.

8. Заклади сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності мають право:

1) отримувати фінансову, інформаційну, методичну, організаційну допомогу та інші види підтримки на реалізацію проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності та заходів державних цільових, регіональних та місцевих програм, виконавцями яких їх визначено, у встановленому законодавством порядку, а також підтримку, що надається за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством;

2) обладнувати навчальні кабінети, стрілецькі тири, навчальні місця для занять з вогневої підготовки, кімнати для зберігання навчальної зброї, смуги перешкод, стройові майданчики, місця для метання макетів ручних гранат, навчально-тренувальні комплекси тощо.

Стаття 23. Фахівці та волонтери у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. Державна політика у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності реалізується фахівцями та волонтерами у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності.

2. Метою діяльності фахівців та волонтерів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності є реалізація державної політики в зазначеній сфері з дотриманням вимог цього Закону, інших законів України, залученням широкого кола громадян, інститутів громадянського суспільства.

3. До процесу підготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності залучаються заклади освіти, заклади сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності та інститути громадянського суспільства.

4. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування надають всебічну підтримку фахівцям та волонтерам у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності для забезпечення належної реалізації ними державної політики в зазначеній сфері.

Стаття 24. Участь інститутів громадянського суспільства у формуванні та реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. Інститути громадянського суспільства беруть участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності відповідно до законодавства.

2. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування сприяють інститутам громадянського суспільства в реалізації проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності.

3. Інститути громадянського суспільства мають право:

1) отримувати фінансову, інформаційну, методичну, організаційну допомогу та інші види державної підтримки на реалізацію проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності (щодо національно-патріотичного виховання, військово-патріотичного виховання або громадянської освіти) у встановленому законодавством порядку, а також підтримку, що надається за рахунок коштів місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законодавством;

2) брати участь у виконанні державних цільових, регіональних та місцевих програм у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

3) створювати заклади сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності;

4) володіти об'єктами інфраструктури з утвердження української національної та громадянської ідентичності;

5) брати участь у підготовці фахівців у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності у встановленому порядку;

6) брати участь в оцінюванні ефективності реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

7) вносити кандидатури своїх представників до складу координаційних рад з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності, інших допоміжних органів, які утворюються для вирішення питань, що прямо чи опосередковано стосуються національно-патріотичного виховання, військово-патріотичного виховання чи громадянської освіти;

8) за погодженням із закладами освіти, охорони здоров'я, культури, соціального захисту, фізичної культури і спорту, закладами сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності, молодіжними центрами, іншими установами брати участь у підготовці та реалізації проектів, спрямованих на національно-патріотичне виховання,

військово-патріотичне виховання чи громадянську освіту, що реалізуються на базі таких закладів.

4. Інститути громадянського суспільства зобов'язані:

1) звітувати у встановленому порядку про використання наданої їм допомоги чи інших видів державної підтримки для реалізації проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

2) дотримуватися інших вимог законодавства про утвердження української національної та громадянської ідентичності.

Розділ IV. ФІНАНСОВЕ ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ УТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Стаття 25. Фінансове забезпечення реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. Фінансове забезпечення реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності здійснюється відповідно до цього Закону та інших нормативно-правових актів за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

2. Фінансування проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності може здійснюватися також за рахунок добровільних внесків фізичних і юридичних осіб.

Забороняється фінансування проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності громадянами або резидентами держави-агресора (держави-окупанта), а також юридичними особами, засновниками та/або власниками яких є громадяни або резиденти держави-агресора (держави-окупанта).

3. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування при формуванні відповідних бюджетів передбачають видатки на реалізацію державних, регіональних та місцевих програм з утвердження української національної та громадянської ідентичності.

4. Забороняється зміна цільового призначення об'єктів інфраструктури з утвердження української національної та громадянської ідентичності, наданих органами державної влади, органами місцевого самоврядування у користування суб'єктам відносин у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, без згоди центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, якщо така зміна припинить використання зазначених об'єктів для цілей утвердження української національної та громадянської ідентичності.

5. Фінансове забезпечення закладів сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності здійснюється за рахунок коштів засновників та інших джерел, не заборонених законодавством.

Стаття 26. Науково-методичне забезпечення реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. Науково-методичне забезпечення реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності здійснюють суб'єкти, що здійснюють

державне регулювання в зазначеній сфері, відповідно до повноважень, визначених цим Законом, спільно з Національною академією наук України, Національною академією педагогічних наук України та у взаємодії з відповідними інститутами громадянського суспільства.

2. Науково-методичне забезпечення державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності здійснюється шляхом:

1) розроблення і видання методичних матеріалів з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності;

2) здійснення моніторингу ефективності державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

3) проведення соціологічних досліджень щодо оцінки суспільством державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

4) видання навчальної та науково-методичної літератури, створення інших матеріалів з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності;

5) організації співпраці із закладами, установами, організаціями для підвищення ефективності наукового та навчально-методичного забезпечення;

6) організації наукових, науково-практичних, науково-методичних семінарів, конференцій, виставок з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності.

Розділ V. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ УТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Стаття 27. Міжнародне співробітництво у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. Міжнародне співробітництво у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності здійснюється відповідно до законів України та міжнародних договорів.

2. Органи державної влади сприяють міжнародному співробітництву з питань національно-патріотичного, військово-патріотичного виховання та громадянської освіти, зокрема шляхом укладення відповідних міжнародних договорів, участі в роботі міжнародних організацій, обміну інформацією про проекти у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, підтримки програм міжнародних обмінів, сприяння участі інститутів громадянського суспільства у міжнародних структурах, програмах, проектах та заходах.

Розділ VI. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО УТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Стаття 28. Відповідальність за порушення законодавства про утвердження української національної та громадянської ідентичності

1. Особи, винні у порушенні законодавства про утвердження української національної та громадянської ідентичності, несуть відповідальність згідно із законом.

Розділ VII. ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, крім пункту 1 частини сьомої [статті 22](#), [пункту 1](#) частини третьої статті 24, [статті 25](#) цього Закону, які набирають чинності з 1 січня 2024 року.

2. Установити, що до затвердження Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності у встановленому цим Законом порядку державна політика у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності реалізується на засадах, визначених цим Законом та Указом Президента України "Про Стратегію національно-патріотичного виховання" від 18 травня 2019 року [№ 286/2019](#).

3. Установити, що до 1 січня 2024 року військово-патріотичне виховання є складовою національно-патріотичного виховання.

4. Заклади сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності комунальної форми власності утворюються на базі діючої мережі закладів, у тому числі шляхом їх реорганізації, перепрофілювання з урахуванням потреб та фінансових можливостей регіонів.

5. Внести зміни до таких законів України:

1) у [статті 32](#) Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 24, ст. 170 із наступними змінами):

назву доповнити словами "утвердження української національної та громадянської ідентичності";

пункт "а" доповнити підпунктом 11 такого змісту:

"11) сприяння утвердженню української національної та громадянської ідентичності, створення умов для національно-патріотичного, військово-патріотичного виховання та громадянської освіти";

2) у [Законі України](#) "Про місцеві державні адміністрації" (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 20-21, ст. 190 із наступними змінами):

[пункт 3](#) частини першої статті 2 після слів "програм охорони довкілля" доповнити словами "програм утвердження української національної та громадянської ідентичності";

[пункт 6](#) частини першої статті 13, [пункт 1](#) частини першої статті 22 доповнити словами "утвердження української національної та громадянської ідентичності";

3) [абзац шостий](#) частини другої статті 10 Закону України "Про оборону України" (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 49, ст. 420 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

"проводить державну військову кадрову політику, забезпечує розвиток військової освіти і науки, зміцнення дисципліни та правопорядку, військово-патріотичне виховання особового складу, здійснює заходи щодо військово-патріотичного виховання громадян України в межах компетенції";

4) [частину третю](#) статті 23 Закону України "Про дошкільну освіту" (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 49, ст. 259; 2017 р., № 38-39, ст. 380) доповнити абзацом шостим такого змісту:

"формування української національної та громадянської ідентичності, виховання патріотизму";

5) [частину другу](#) статті 12 Закону України "Про рекламу" (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 8, ст. 62 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

"2. Соціальна реклама не повинна містити посилань на конкретний товар та/або його виробника, на рекламодавця (крім випадків, коли рекламодавцем є громадське об'єднання чи благодійна організація або меценат фізичної культури і спорту (під час підготовки та проведення офіційних спортивних заходів), або підрозділ сил безпеки чи сил оборони, що бере участь в організації заходів з військово-патріотичного виховання), на об'єкти права інтелектуальної власності, що належать виробнику товару або рекламодавцю соціальної реклами, крім реклами національних фільмів.

Реклама національних фільмів, а також проектів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності прирівнюється до соціальної реклами та може розміщуватися і розповсюджуватися, за умови дотримання вимог, встановлених абзацом дванадцятим частини першої статті 8 цього Закону";

6) у Законі України "Про закордонних українців" (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 25, ст. 343 із наступними змінами):

статтю 1 доповнити частиною другою такого змісту:

"Термін "українська національна ідентичність" вживається в цьому Законі у значенні, наведеному в Законі України "Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності";

пункт 1 частини першої статті 3 викласти в такій редакції:

"1) українська національна ідентичність";

7) частину третю статті 1 Закону України "Про волонтерську діяльність" (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 42, ст. 435 із наступними змінами) після абзацу десятого доповнити новим абзацом такого змісту:

"утвердження української національної та громадянської ідентичності".

У зв'язку з цим абзаци одинадцятий - вісімнадцятий вважати відповідно абзацами дванадцятим - дев'ятнадцятим;

8) частину четверту статті 5 Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 26, ст. 892) доповнити словами "сприяти їх залученню до процесів утвердження української національної та громадянської ідентичності";

9) у Законі України "Про вищу освіту" (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 37-38, ст. 2004 із наступними змінами):

частину другу статті 1 доповнити абзацом другим такого змісту:

"Терміни "українська громадянська ідентичність", "українська національна ідентичність", "оборонна свідомість" вживаються в цьому Законі у значеннях, наведених у Законі України "Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності";

частину другу статті 3 доповнити пунктом 1¹ такого змісту:

"1¹) сприяння утвердженню української національної та громадянської ідентичності, вихованню патріотизму, формуванню оборонної свідомості";

10) пункт 27 частини першої статті 1 Закону України "Про освіту" (Відомості Верховної Ради України, 2017 р., № 38-39, ст. 380 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

"27) суб'єкт освітньої діяльності - фізична або юридична особа (заклад освіти, підприємство, установа, організація, громадське об'єднання), що провадить освітню діяльність".

6. Кабінету Міністрів України протягом одного року з дня набрання чинності цим Законом:

визначити серед існуючих міністерств центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

утворити на базі Міжвідомчої комісії з питань національно-патріотичного виховання Координаційну раду з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності при Кабінеті Міністрів України;

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації цього Закону;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними і місцевими органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

7. Кабінету Міністрів України у 2024 році та наступних роках інформувати Верховну Раду України про стан виконання цього Закону.

Президент України

В. ЗЕЛЕНСЬКИЙ

м. Київ
13 грудня 2022 року
№ 2834-IX

Про основні засади державної політики у сфері
утвердження української національної та громадянської
ідентичності
Закон України від 13.12.2022 № 2834-IX
Прийняття від **13.12.2022**
Постійна адреса:
<https://zakon.rada.gov.ua/go/2834-20>

Законодавство України
станом на 18.11.2024
чинний

2834-20

Публікації документа

- **Голос України** від 31.12.2022 — № 267
- **Урядовий кур'єр** від 07.01.2023 — № 5
- **Офіційний вісник України** від 13.01.2023 — 2023 р., № 3, стор. 137, стаття 199, код акта 115856/2022
- **Відомості Верховної Ради України** від 27.11.2023 — 2023 р., № 46, стор. 15, стаття 116